

Het Venlo-incident

Vlak voor het begin van de eerste wereldoorlog, in 1913, was een Nederlandse militaire inlichtingendienst opgericht die aanvankelijk slechts uit één officier bestond. Als derde afdeling van de Generale Staf (GS III) werd deze dienst in de jaren '14-18 aanzienlijk uitgebreid en onder leiding van de luitenant (later ritmeester) H. A. C. Fabius slaagde zij er in, regelmatig de gegevens te verzamelen waaraan de regering en de legerleiding behoefte hadden. Zij zat niet ruim in haar geld: in 1916 mocht zij f 25 000 uitgeven, later werd dat f 40 000.¹ Dure geheime agenten konden er niet van af, maar die waren als regel in de eerste wereldoorlog ook niet nodig. Er waren in ons land Duitse, Franse en Engelse inlichtingendiensten actief: de Duitse poogde gegevens te verzamelen omtrent de militaire en civiele situatie in de Geallieerde landen, de Franse en Engelse diensten trachtten hetzelfde te doen met betrekking tot Duitsland. GS III hield een oogje in het zeil opdat geen Nederlandse belangen geschaad zouden worden. De buitenlandse diensten moesten GS III dus te vriend houden: zij lieten heel wat los.

Na de vrede van Versailles leidde GS III vele jaren lang een vrij kalm bestaan. De dienst moest met minder geld uitkomen: f 30 000 in plaats van f 40 000 per jaar en uit die f 30 000 (later nog tot f 25 000 verlaagd) moesten bovendien de directe kosten bestreden worden van de na 1918 opgerichte binnenlandse veiligheidsdienst, de Centrale Inlichtingsdienst, die (zoals wij in ons *Voorspel* beschreven) gecamoufleerd als GS III B aan GS III toegevoegd was. De afdeling die militaire gegevens over het buitenland verzamelde, heette nadien GS III A.

GS III A kreeg het in de jaren '30 heel wat drukker dan in de jaren '20. De jaarlijkse fondsen stegen dan ook uiteindelijk weer tot f 40 000² – toch nog een bescheiden bedrag. Niettemin slaagde de dienst er in, zich een redelijk goed beeld te vormen omtrent de snelle groei der Duitse strijdkrachten en met name ook omtrent die militaire formaties welke in tijden van span-

¹ A. Wolting: 'De eerste jaren van de Militaire Inlichtingendienst (GS III, 1914-1917)', *Militaire Spectator*, 1965, p. 566-71, en: 'Uit het dagboek van Kapitein van Woelderer, GS III', a.v., 1966, p. 32-35. ² J. C. Roelofsen, 16 febr. 1967.